

B839

A2

v.5

SUPERIORUM PERMISSU



FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

LIBER OCTAVUS.

HISTORIA PHILOSOPHIAE.

PROOEMIUM.

Post philosophiae totius praelectiones systematice propositas, remanet ut quae fuerint apud genus humanum varia ejusdem fata, quae evolutiones ac progressus, exponamus; atque illud praestemus jam, a quo in praecedentibus consulto abstinere solebamus. Quemadmodum enim in generali introductione ad philosophiam monebamus, in ordinariis praelectionibus scopus studiorum non erat ut quis quid senserit investigaremus, sed potius ut quid verum sit, cur et quomodo in sese constet scrutaremur. At tempus est ut etiam priorem inquisitionem non omittamus, quae est philosophiae historia, quae nunc tandem utilius, facilius, et melius intelligi poterit.

1) *Definiri* potest historia philosophiae: ordinata expositio sententiarum et opinionum hominum circa philosophicas disciplinas per omnem mundi aetatem. Hanc aliis definire brevius praeplacet: descriptionem progressuum humani ingenii. — Patet proinde in quo differat *historia philosophiae*: a) a *philosophia historiae*, quae est ordinata series veritatum philosophicarum practicarum ex eventibus humanis historicis deducta; — b) ab *historia philosophica*, quae esset narratio gestorum humanorum, reflexionibus philosophicis in facta historica intermixtis, sed non cohaerentibus, nullum systema unum efformantibus. — Hinc patet insuper: a) ex historia philosophiae excludi philosophorum vitas, utpote quas describere *biographiae* potius est (licet ad explicationem aliquando brevis notitia possit admitti); b) minime requiri, neque exoptandum esse, ut omnes vel plures philosophi inferioris

LIB. VIII.

009662

notae, systematum sectatores, enumerentur; sed sufficere ut praecipui nominentur, ii nempe qui vel systematum novitate vel apud alios auctoritate et actione eminuerunt.

2) *Objectum* hujus historiae est expositio praecipuarum philosophiarum, ita ut doceatur: — *A. genuinus sensus* systematum. Possunt autem diversa systemata obtineri iisdem methodis, possunt item diversae methodi generare eadem systemata. Unde debent ostendi: *a) nota characteristicam* cujusque philosophiae, quae plerumque desumitur ex principio primario ex quo illa exorta est; — *b) methodus* quae ordinatur plerumque juxta principium quod quaeque philosophia admittit pro fundamento cognitionum humanarum;

B. nexus systematum, quo pateat: *a)* quae elementa doctrinae alii ab aliis auctoribus deprompserint; — *b)* quae inter eosdem *dissensiones* et *varietates*; — *c)* quae fuerint *causae* illarum oppositionum (quantum fieri potest), quibusve *influxus* aliorum in alia systemata;

C. Quid quodque systema ad generalem *philosophiae progressum vel regressum* contulerit.

3) *Finis* hujus historiae: *a) proximus* est cognitio rationalis systematum philosophiae, seu notitia conatum rationis humanae ad veritatem naturalem detegendam; — *b) remotus* est cognitio et amplexus veritatis: « hoc quidem ad duo erit utile; primo quia illud quod bene dictum est ab eis (philosophis) accipiemus in adiutorium nostrum. Secundo, quia illud quod male enunciatum est, cavebimus. » (S. Thom. de anim.)

4) *Utilitas*: *a)* ornat *memoriam* notitia tentaminum et inventionum quae ingenia omnium aetatum sublimissima circa scientias rationales et morales fecerunt; — *b)* perficit *intellectum* docendo vias quibus ad veritatem pervenitur, et in via quibus in errorem inciditur; — *c)* inflammat *voluntatem* amore illius revelationis quam Deus nobis dare dignatus est, sine qua videmus ubique turpes errores propagatos esse, cum qua perniciosos omnes fuisse vitatos, veritatum autem multarum viam apertam; — *d)* refrenat *superbiam*, eorum errores et clades ostendens, qui propriae rationi individuali soli fidentes, humanam traditionem omnem ac sensum communem exsibilantes, nova sibi funditus systemata excogitare voluere.

5) *Fontes* quibus in isto historiae conspectu conscribendo uti sumus, praecipui fuerunt: *a) Ritter*, Historia philosophiae (germanice scripta); — *b) Ueberweg*, Delineatio hist. philos. (germanice); — *c) Stoekl*, Hist. phil. antiq., — med. aev., — recent. (germ.); — *d) Cousin*, Historia generalis philos. (gallice); — *e) Franck*, Dictionarium scientiarum philosophicarum (gallice); — *f) Haffner*, Delineatio hist. phil. (germ.); — *g)* non pauca ex plurimis quae apud supra laudatos citantur opera consulimus; — *h)* passim periodica recentissima variarum nationum; — *i)* ipsa philosophorum opera, saltem praecipuorum, non intelligere propria lectione, fas non erat, ut patet.

6) *Divisio* facilius et generatim admissa, ac rebus simul et temporum successioni melius accommodata est, in duas magnas partes: *A.* Historia

philosophiae ante Christum, *B.* post Christum. — Quae tamen divisio non ita intelligatur, ut ab adventus Christi anno aliquo determinato claudatur prior pars, aperiatur posterior, in toto orbe terrarum; sed ita potius ut pars una complectatur philosophiam omnem quae sit extra influxum Christianismi nata elaborataque; altera vero pars eam omnem exponat quae sub illo influxu varie sit evoluta. — Hinc patet fieri ut dum aliae scholae vel etiam integrae nationes in secundam partem cooptentur, aliae ad primam adhuc pertinere censendae sint. — Hinc etiam clare patebit quam vere voluerit Deus « instaurare omnia in Christo. »

PARS PRIMA.

HISTORIA PHILOSOPHIAE ANTE CHRISTUM.

De philosophorum placitis ante Christianismi influxum, dum nempe naturalibus suae rationis viribus ac passionibus solis ducebantur homines, omnia apte possunt ad duo capita reduci:

Caput 1. De philosophia apud antiquitatis gentes religioni innexa.

Caput 2. De philosophia apud Graecos a religione distincta.

CAPUT I.

DE PHILOSOPHIA APUD ANTIQUITATIS GENTES RELIGIONI INNEXA.

Ordinario quidem historiam philosophiae ordiuntur auctores a Thalete et Pythagora, quia tum primum naturales veritates non permixtas religionis sive mythologicis sive revelatis reperiunt in systema redactas; at 1) ita videntur silentio negare existentiam omnis philosophicae cognitionis ante graecas lucubrationes, quod falsum est, 2) vel saltem videntur aestimare cognitiones quae non philosophorum more et apparatu exponuntur, philosophicas nullo modo dici posse, quod iterum falsum est. — Nos igitur paucis humanas cognitiones dicamus jam ab initio generis humani, deinde de singularum gentium philosophia.